

Grondnest van Buizerd *Buteo buteo* in Arkemheen

Willem van Manen

Na meldingen van grondnesten in Friesland in 1999 en 2000 (van der Sluis 1999, Roosma *et al.* 2000), Utrecht in 2003 (Jonkers & Roodhart 2003) en Overijssel in 2006 (van Dijk 2007), werd in 2010 een grondnest van Buizerds in Arkemheen (Gelderland) aangetroffen. In dit open weidegebied zag ik vanaf de allereerste bezoeken in 1992 al Buizerds in het broedseizoen. Dit betrof tot dusver overwegend broedvogels uit het Hulkesteinse bos (Zuidelijk Flevoland) aan de overzijde van het randmeer, soms ook vogels die aan de rand van het gebied in bosjes broedden. In enkele jaren overzomerden er (juvenile) vogels. Het – vermoedelijk zelfde - paar met het grondnest in 2010 was in 2009 voor het eerst in dezelfde omgeving present, maar een nest werd in dat jaar niet gevonden (med. Jan van Diermen).

Arkemheen is een open graslandgebied tussen de A28 en het Flevo-randmeer op de Utrechts-Gelderse grens. De graslandpercelen in het gebied zijn van elkaar gescheiden door sloten en soms door een afrastering, en met elkaar verbonden door dammen. Het nest zat in de oksel van een verzakte en in onbruik geraakte dam met eveneens verzakt metalen hek (Foto 1). De positie van het nest was onder het maaiveld, waardoor nest en broedende vogel op afstand (bijvoorbeeld vanaf de verharde weg op 330 m) niet te zien waren. Afgezien van een enkele meters hoog wilgje op *c.* 40 m van het nest, staat het dichtstbijzijnde geboomte als zoom om een camping op 150 m.

Foto 1. Rechts van het hek het buizerdnest, links ervan dat van Knobbelzwaan, Polder Arkemheen, 14 mei 2010 (Foto: Willem van Manen). *Buzzard (right of the fence) and Mute Swan (left) nests in Polder Arkemheen, 14 April 2010.*

Op 14 mei vloog een vrij natte oudervogel van het nest met drie eieren toen ik op ongeveer 10 m was genaderd. Die zag er dermate gemankeerd uit dat ik aanvankelijk dacht van doen te hebben met een zieke, in plaats van met een broedende, vogel. De kom van het nest bevond zich nauwelijks boven het slootpeil. De eieren waren weliswaar warm, maar aan de onderkant nat en - waarschijnlijk vanwege de nattigheid - erg vies (Foto 2). Het had de drie dagen ervoor ruim 17 mm geregend en het is dus mogelijk dat het slootpeil op 14 mei aan de hoge kant stond.

Foto 2. Close-up van het buizerdnest met de enkele aangevoerde takken, de zompige kom en de vieze eieren, Arkemheen 14 mei 2010 (Foto: Willem van Manen). *Close-up of the ground nest of Buzzard, showing the sparsity of twigs, the moist cup and the dirty eggs, 14 May 2010.*

Achter het metalen hek op dezelfde dam, op 1.5 m van het buizerdnest, bebroedde een Knobbelzwaan *Cygnus olor* een legsel met zes eieren. Arkemheen is een rijk weidevogelgebied, maar binnen 100 m van het buizerdnest bevonden zich geen territoria van Kievit *Vanellus vanellus* of Grutto *Limosa limosa*. Het dichtstbijzijnde (mij bekende) buizerdnest bevond zich op 1.65 km in een bosje.

Op 26 mei alarmeerden de Buizerds kort toen ik de nestplaats benaderde. De eieren waren echter kapot. In het knobbelzwaannest lag 1 warm ei. Het is aannemelijk dat de overige eieren waren verwijderd met als doel het inperken van de lokale knobbelzwaanpopulatie. Het is mogelijk dat de buizerdeieren tijdens dezelfde actie zijn vernield, want de vogelliefhebbers ter plaatse hebben in de regel meer op met weidevogels dan met hun predatoren. De waterstand in de sloot kan nauwelijks een probleem zijn geweest, omdat het tussen 14 en 26 mei vrijwel niet regende.

De grondnesten in Nederland waren alle gesitueerd in open graslandgebieden, meest veenweidegebieden, met weinig alternatieve nestelgelegenheid (zie inleiding). Dergelijke gebieden vormen in de regel gunstig foerageergebied (mollen *Talpa europaea*, Veldmuizen *Microtus arvalis* en jongen van weide- en watervogels). Ook worden in dergelijke gebieden, al dan niet clandestien, grondpredatoren als Vossen *Vulpes vulpes* kort gehouden, wat broeden op de grond voor Buizerds misschien

aantrekkelijker maakt. Waarschijnlijk houden de Buizerds ook rekening met betreding door mensen. Op de naburige percelen zaten nauwelijks weidevogels. Deze percelen konden vanaf een (semi-verharde) weg worden bereikt. De verwaarloosde dam werd daardoor waarschijnlijk door boeren noch nestenzoekers gebruikt.

Al deze factoren ten spijt mislukte het broedgeval. Ook van in de literatuur beschreven grondnesten van Buizerds vlogen geen jongen uit. Bij één van de Friese gevallen (van der Sluis 1999) overleefde het jong tot tenminste dag 23, maar de historie vermeldt niet of het later daadwerkelijk uitvloog. Het is onwaarschijnlijk dat met het schaarser worden van boomloze en mensenaarne gebieden, bodembroeden ooit een succesvolle strategie wordt voor Buizerds in Nederland. Dat moge ook blijken uit de meldingen in de Duitse literatuur. Dahms (1994) heeft het netjes op een rijtje gezet, en komt uit op negen meldingen in de 20ste eeuw. Van die negen gevallen werd de afloop in zeven gevallen bekend: 6x ging het broedsel in de eifase teloor, 1x werden twee jongen vliegvlug. Dat laatste geval (in 1993) lijkt dus, ook gegeven het ontbrekende succes van de Nederlandse gevallen, uniek.

Summary

Manen W. van 2010. Ground nest of Buzzard *Buteo buteo* in Arkemheen. De Takkeling 18: 252-254.

In polder Arkemheen in the central Netherlands, a ground-breeding Buzzard was discovered on 14 May 2010. The nest was situated on a dam between two meadows, close to a ditch and within 1.5 m of an occupied Mute Swan *Cygnus olor* nest. The Buzzard nest contained 3 incubated eggs. The eggs were dirty and wet because the nest cup, hardly above ditch level, was drenched (17 mm of rainfall in the preceding days). The eggs were found damaged on 26 May (pair present and alarm-calling), whereas the Mute Swan nest contained just a single egg. These facts indicate activities of meadowbird protectionists (who – in general - have little sympathy for anything but meadowbirds). This represents the fifth documented case of ground-breeding of Buzzards in The Netherlands, at least four of which were not successful.

Literatuur

- Dahms G. 1994. Bodenbruten beim Mäusebussard (*Buteo buteo*). Vogelkd. Ber. Niedersachs. 26: 87-88.
- Jonkers D.A. & Roodhart J. 2003. Grondnest van Buizerd *Buteo buteo* op bruggetje. De Takkeling 11: 234-236.
- Roosma J., Kleefstra R. & van der Heide Y. 2000. Mislukt grondbroedsel van Buizerd *Buteo buteo* bij Aldeboarn (Friesland). De Takkeling 8: 125-128.
- van Dijk J. 2007. Bodembroedende Buizerd *Buteo buteo* in de polder Mastenbroek. De Takkeling 15: 120-123.
- van der Sluis J. 1999. Vreemde broedplaatsen van roofvogels: grondnest van Buizerd *Buteo buteo* en vijzelnest van Torenvalk *Falco tinnunculus*. De Takkeling 7: 209-212.

Adres: Talmastraat 112, 9406 KN Assen, willemvmanen@hotmail.com